

5.9.2016

MAAKUNTAUUDISTUS

- 1. Maakuntauudistuksen tarve ja tavoitteet.** Hallituksen linjaus valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon keskittämisestä tehtäviltään ja toimivallaltaan selkeille itsehallintoalueille on edelleen perusteltu. Maakuntauudistuksen tavoitteet toimivammista palveluista kustannustehokkuuteen ovat tavoittelemisen arvoisia, sitä olisi myös toiminnan vaikuttavuus. Yhdessä etenemme määrätietoisesti linjauksen ja tavoitteiden suuntaan.

Maakuntauudistuksen ratkaisut soveltuvat Pohjois-Karjalaan hyvin, koska kysymyksessä on hyvin kompakti maakunta ja myös monet viranomaiset toimivat samalla toimialueella. Muutosta helpotta meillä esimerkiksi se, että lakkautettavien ELY-keskusten ja TE-toimiston tehtäviä ja henkilöstöä ei tarvitse keskitettyjä tehtäviä lukuun ottamatta jakaa useaan maakuntaan.

Maakunnista näyttää ainakin alkuvaiheessa muodostuvan lähinnä Tanskan tapaan tehtäviltään laaja-alaisia, mutta ilman verotusoikeutta ja yleistä toimivaltaa ei kovin itsenäisiä.

Kunta – maakunta tehtäväjako ja vuorovaikutus ovat ministerin korostamalla tavalla tärkeitä. Tärkeä on myös työnjako ja vuorovaikutus valtion ja sen eri viranomaisten suuntaan esimerkiksi vesiasioissa.

- 2. Maakuntauudistuksen keskeisten lakien** valmistelu on sujunut ripeästi ja saatu lausunnolle. Hallituksen esitysluonnoksista puuttuu vielä muista kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä oleellisia osia, mikä vaikeuttaa lausuntojen antamista ja edellyttää täydentäviä lausuntokierroksia.

Tehtävien ja niiden organisoinnin osalta maakunnan itsenäisyys ratkeaa pitkälle mittavissa substanssilainsäädännön muutoksissa, joiden ei toivoisi vesittävän maakuntauudistuksen perusajatusta.

5.9.2016

3. **Maakuntien keskeisistä tehtävistä** merkittävä osa siirtyy valtion organisaatioista: ELY-keskuksista, TE-toimistosta ja aluehallintovirastosta. Ministerin esittämistä seitsemästä tehtäväkokonaisuudesta kolme muodostuu lähes pelkästään ELY-keskusten ja TE-toimistojen nykyisistä tehtävistä.

Myös pienemmät, mutta kansalaisten kannalta tärkeät tai EU-säännösten velvoittamat tehtävät voisivat näkyä diaesityksissäkin jossakin kokonaisuudessa. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi alueidenkäytön tehtävät, kalatalous, vesitalous, vesihuollon edistäminen, vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät, vesien- ja merensuojelu sekä vesienhoidon järjestäminen ja toteuttaminen. Kokonaisuuden nimi voisi olla vaikka "Alueidenkäyttö, liikenne ja ympäristö".

Maakuntaan siirtyvistä tehtävistä ja työntekijöistä johtuen, ja vain tästä johtuen, nykyisten valtion organisaatioiden eli ELY-keskusten, TE-toimistojen ja aluehallintovirastojen on oltava tasapuolisesti ja tiiviisti mukana valmistelussa. Alueella työskentelevien valtion virkamiesten mukana olo valmistelussa ei ole valvontaa, vaan konkreettista ja käytännöllistä tekemistä ja osaamisen antamista yhteiseen käyttöön liittyen niihin tehtäviin, palveluihin ja ihmisiin, jotka ovat siirtymässä maakuntiin.

Jossain määrin on ilmennyt pelkoa, että virkamiehet tavoittelevat luottamushenkilöille kuuluvaa päätösvaltaa. Tämä on turha pelko.

Käynnissä olevassa esivalmistelussa ja ensi kesänä alkavassa väliaikaisen toimieliimen toiminnassa on kyse maakunnan toiminnan käynnistymisen turvaamisesta. Sitä tehdään pääasiassa nykyisiin tehtäviin kuuluvana ja virkavastuulla.

Poliittiset linjaukset, strategiat, merkittävät sisällölliset asiat ja keskeiset henkilöva-linnat ovat yksiselitteisesti tulevien maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen ja muiden luottamushenkilötoimielinten tehtäviä.

Jos kaikki eivät ole tai tunne olevansa täysivaltaisesti ja tasapuolisesti mukana valmistelussa, voi ilmapiiri ja samalla lopputulos näin vaativassa ja isossa muutok-sessa vaarantua. Valmisteluvaiheen asiat tulisi hoitaa aidosti yhdessä ja avoimesti. Tältä osin esivalmistelussa on ollut jonkin verran toivomisen varaa. Toivottavasti nyt ja jatkossa on niin kuin Markku Aro laulaa "On suunta selvästi parempaan".

4. **Maakunnan päätöksenteossa, toiminnassa ja asukkaiden osallistumisessa** lähtökohtana on oltava asiakaslähtöinen, tehokas ja julkisissa hallintotehtävissä myös riippumaton toiminta. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan TE-toimistoilta siirtyy maakunnalle yli sadantuhannen lausunnon tai päätöksen antaminen. Nämä palvelut on pystyttävä antamaan oikean sisältöisinä, ajallaan ja entistä tehokkaammin. Tehtävät ovat siis paljon muutakin kuin strategisia linjauksia ja suuria rahoituspäätöksiä.

5.9.2016

5. **Maakunnan rahoitus** valtiolta on tässä vaiheessa määritelty pääasiassa väestön ikärakenteen ja asukasluvun eli sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen pohjalta. Miten määritellään muun toiminnan, kuten maaseutupalvelujen, vesienhoidon tai työ- ja elinkeinopalvelujen substanssi- ja toimintamäärärahatarpeet, tulee selvittää ajoissa ja huomioida rahoituksen määräytymisperusteissa.
6. **Henkilöstön siirtyminen ja asema** on kunnista ja kuntayhtymistä maakuntiin siirtyvän henkilöstön osalta linjattu hyvin. Valtion henkilöstön asemaa koskevan osan puuttuminen lausunnolla olevasta voimaanpanolain luonnoksesta ei viesti tasapuolisuudesta, mutta projektiryhmän linjaukset 23.8.2016 ja erityisesti ministerin painotukset ovat korjanneet tilannetta. Palvelussuhteiden ehtojen yhteensovittaminen tulee joka tapauksessa olemaan haasteellinen ja vuosia kestävä työ.

Eri organisaatioissa henkilöstön osallistumisessa, yhteistoiminnassa ja virastodemokratiassa on suuria eroja, joten keskusteluja ja yhteensovittamista tarvitaan muunkin kuin palkkauksen osalta. Tärkeintä on turvata ihmisten toimintakyky, osaaminen ja usko tulevaisuuteen.

7. **Esitetyt uudistuksen onnistumisen avaintekijät** luottamuksesta digitalisaatioon ovat erittäin osuvia. Ministeri Vehviläinen ja muutosjohtaja Harju ovat rohkaisevia esimerkkejä näiden avaintekijöiden muistamisesta. Samaa tarvitaan meiltä kaikilta.

Näin moniulotteisessa ja suuressa muutoksessa luottamus ja toimiva maakunta eivät synny vallasta taistelemalla ja pienessä piirissä sopimalla, vaan yhdessä reilusti tekemällä.

Elinvoimainen ja uudistuva maakunta on riittävä yhteinen tavoite. Toivotan menestystä ja voimia työssä tätä tavoitetta kohti kunta- ja uudistusministerille, muutosjohtajalle ja meille kaikille!